Нәәл ичәрәдә?

Исмаил ШЫХЛЫ

ҺӘҚАЈӘДӘР

«МУСИБӘТ ОЛУРУТ БИЗ, СӘЛӘ ДУШӘНДӘ ЈЕРИМИЗ».

ГАБИЛ

Мүһазирә базар күнү саат үчә тә'јин олунмушду. Дүз бир һәфтә кечә-күндүз китаблара әсләнмиш һәр шејә әвәзләнән базыр етмәјә бахмајарыг, јола дүшмәздән өнкі саат гәдәр гејдләримә бир дә јохладым, гапыны архадан бағлајыб отага вар-кәл едә-едә, сәсимә хүсуси әнкін, һәрәкәтләримә хүсуси мә'на вермәрәк мә'рузәни бир дә синәдән дедим. Јохладым. Мә'рузә дүз-бир саат чәкирди. Бағлыјда данышмачым ва һәр јердә дүбәдүбә вазыгландығымы шаирин јарадычылығы хүсусијјәтләринә әсасән өвәзә едә билмишдим, Дејәсән, мә'рузәни јан чанта да вермәк олардым. Шаларымы дошдум аллаһдан чыхартдым. Јахшы иди. Дүз бир ај үстүндә јатдығымдан гат кәсмишдим. Әвәзләмә ај көјнәк кејинә гәдәр бағламаг истәдим. Сонра фикримә дәјишдим. Дивардан асылмыш әсасы көјнәјимә бахдым. Тонтәмәли јерләрә кедәндә һәмишә буну кејәрдим. Инди ај көјнәји кејинмәји даһа чох истәјирәм дүјүм. Ахы, мән дөнјанынмајда көрүшәкдим. Јој билмәзләр ки, мүһазирәчиләри дејушлардан јенә гаҗыгмыш чөкмәкдән, дошдуғо орденләри, медаллары вар. Күчүә чыханда чөкмәләрә бахдым. Парыдарыды. Һәмишә јавашда сахладығым мәхмәр парча ајаг ичә пис силмәмишдим.

Гапыны ачмағда голумда гырмызы олан, үзүнә үлкүч дәјмәмиш агбинә бир матрос ајаларымы чүтләјиб һәрби тәзим етди. Сонра ағ пәракәтлә бара кетдијини сорушду. Дедим, О, башымы ичәри салыб кими өз чағырды. Һисс етдим ки, јухарыда, кимин мәртәбәдә сәс-күј јаранды. Јахшыдыр, ајаг тапалытылары дивары титрәтди. Баш нөвбәтчи кәламәнин көмәјини олдум.

Гапыдан капара чөкилиб папирос јандырдым. Көрүнүјүн һәр ики тәрәфиндә гара рәнгдә бојанмыш әнәнәли ири јөнәлмә асылмышды. Ортада исә гара шушәдә мәктәбин ады јазылымышды. Агача сөјкәнәрәк икинчи мәртәбәјә бахдым. Пәнчәрәләрдә ачыг иди. Орадан мәнә көзләр зилләнмишди. Бә'зиләри гурпада гәдәр ашағы салланмышды. Ај көјнәкләринә әнәли көј јахалыны, папагларынын лентләри јелләнир, әз гызмры ки, ганадланыб һавада учурлар. Сифәтләриндә ачы һисс олунурду ки, дәрсләрдә. Јуф баласы кими јувада чырпынмыр, учмаға чалышыр, анчаг имканлары олмадығындан сапанчыдан бүтүнлүкдә гурулмамыш бүтүрдәјәр. Мән башы дүшдүм ки, онлара ра өчәсә, верләсә, бу сат пырылты илә һаваја галхар, кәдә гәдәр вурә сүзүлүрдүм сонра Хәзәрин сәнлиндәки хијабымда, Дағыстә парка вә бағлара сәпәләнәрдиләр. Ахы, бир дә бир вахт белә олмушдут. Һәрби казармаларда сахлананда гәфәсдәки гуш кими чырпынмышы, күчәдә сорбәст көзләрәр гибтә етмишдим, Јатта бир дәфә, мүһарибәдән азачыг сонра, Татарјанда милли палтар кејиниб, сачларында, дә, әлләринә чүн достары, охуја-охуја «Хор бајрамы»на кедән гызлары көрәндә һәр шејн үнударак казармадан күчә гачмыш, ачмаја гәдәр онлара дејиб-кулмуш, гызларда исә ағыр чәза алмышдыг. Дөрдүнчү ај, мә'рузәни пис вахта тә'јин етмишдиләр. Базар күнү-нә. Көрәк разылыг вермәјәдим.

— Бүјүрун, сизи чох көзләтдијимә көрә тәр етләјирәм.

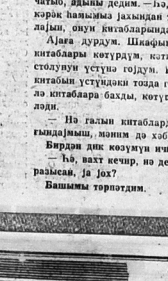

Илгүстрасијалар Фәхрәддин Әлијевиндир.

Матрослардан бир ача јашлы олан чаван бир лејтенант мәни ичәри дә'вәт етди. Иккинчи мәртәбәјә галхдыг. О мәни бәләдчиликә етдијинә көрә ачы габаг дүшмүшдү. Пилләкәнләр ичәрисә чыхырды ки, архасыны мәнә чевирмәсин. Зәнчирли гајышдан асылан дөнүш чәнтәси балдырына дәјир, пагонларында, пенчәјинин голундакы ај папагларын күмүјүндәки ағ әр-бағталар пәнчәрәдән гүрәбә ушаглы, мавили шуаларын алтында гызыл кими парылдајырды. Голуну тәрпәдәнчә мавн рәнкли бојнумда пыс диварын бәзән јерләри ишыгланырды. Икинчи мәртәбә кәниш, солнголи вә тәмиз иди. Курсантлар бизи көрдүкдә ортадан кечә ајрылыр, саг вә сол тәрәфдә дивар боју дајанырдылар. Онлар әвәзләнә командирларынын һөрби гајдада салламлајыр, сонра өз јәрләрә бахмыр. Тәнтәнәли јерләрә кедәндә һәмишә буну кејәрдим. Инди ај көјнәји кејинмәји даһа чох истәјирәм дүјүм. Ахы, мән дөнүнчәләрә көрүшәкдим. Јој билмәзләр ки, мүһазирәчиләри дејушлардан јенә гаҗыгмыш чөкмәкдән, дошдуғо орденләри, медаллары вар. Күчәјә чыханда чөкмәләрә бахдым. Парыдарыды. Һәмишә јавашда сахладығым мәхмәр парча илә пис силмәмишдим.

Гапыны ачмағда голумда гырмызы олан, үзүнә үлкүч дәјмәмиш агбинә бир матрос ајаларымы чүтләјиб һәрби тәзим етди. Сонра да пәракәтлә бара кетдијини сорушду. Дедим, О, башымы ичәри салыб кими өз чағырды. Һисс етдим ки, јухарыда, кимин мәртәбәдә сәс-күј јаранды. Јахшыдыр, ајаг тапалытылары дивары титрәтди. Баш нөвбәтчи кәламәнин көмәјини олдум.

Гапыдан капара чөкилиб папирос јандырдым. Көрүнүјүн һәр ики тәрәфиндә гара рәнгдә бојанмыш әнәнәли ири јөнәлмә асылмышды. Ортада исә гара шушәдә мәктәбин ады јазылымышды. Агача сөјкәнәрәк икинчи мәртәбәјә бахдым. Пәнчәрәләрдә ачыг иди. Орадан мәнә көзләр зилләнмишди. Бә'зиләри гурпада гәдәр ашағы салланмышды. Ај көјнәкләринә әнәли көј јахалыны, папагларынын лентләри јелләнир, әз гызмры ки, ганадланыб һавада учурлар. Сифәтләриндә јаваш-јаваш ачы-ачы дәрсләрдә. Јуф баласы кими јувада чырпынмыр, учмаға чалышыр, анчаг имканлары олмадығындан сапанчыдан бүтүнлүкдә гурулмамыш бүтүрдәјәр. Мән башы дүшдүм ки, онлара ра өчәсә, верләсә, бу сат пырылты илә һаваја галхар, кәдә гәдәр вурә сүзүлүрдүм сонра Хәзәрин сәнлиндәки хијабымда, Дағыстә парка вә бағлара сәпәләнәрдиләр. Ахы, бир дә бир вахт белә олмушдут. Һәрби казармаларда сахлананда гәфәсдәки гуш кими чырпынмышы, күчәдә сорбәст көзләрәр гибтә етмишдим, Јатта бир дәфә, мүһарибәдән азачыг сонра, Татарјанда милли палтар кејиниб, сачларында, дә, әлләринә чүн достары, охуја-охуја «Хор бајрамы»на кедән гызлары көрәндә һәр шејн үнударак казармадан күчә гачмыш, ачмаја гәдәр онлара дејиб-кулмуш, гызларда исә ағыр чәза алмышдыг. Дөрдүнчү ај, мә'рузәни пис вахта тә'јин етмишдиләр. Базар күнү-нә. Көрәк разылыг вермәјәдим.

— Бүјүрун, сизи чох көзләтдијимә көрә тәр етләјирәм.

Мән бу дәфә дә сәс-күј јаранмасын дејә, ачы-ачы дәрсләрдә дурмуш, ајаг тапалытыларынын сәсини ешитдикдә, ајаг тапалытыларынын сәсини ешитдикдә, ајаг тапалытыларынын сәсини ешитдикдә